

Т.А. Жадан, канд. екон. наук, доц. (НТУ «ХПІ», Харків)
О.О. Куліш, магістр (НТУ «ХПІ», Харків)

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ МЕТОДІВ КАЛЬКУЛЮВАННЯ ТА СИСТЕМ ОБЛІКУ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Важливим фактором розвитку економічної діяльності, зростання конкурентоздатності та прибутковості підприємства виступає оптимізація та удосконалення системи управління витратами виробництва і собівартістю продукції. Одним із актуальних питань, що залишається дискусійним в економічній літературі, є систематизація та співвідношення методів калькулювання і систем обліку витрат підприємства.

Метою даної роботи є систематизація та розкриття особливостей методів калькулювання та систем обліку витрат підприємства, які впливають на ефективність прийняття рішень, планування рівня прибутку, оптимізацію та покращення фінансового стану підприємства в цілому.

Слід зауважити, що правильний вибір методів обліку витрат залежить від особливостей технологічних процесів, ступеня економічної однорідності витрат, питомої ваги видів або груп витрат тощо [1].

До поширених методів калькулювання, як сукупності прийомів розподілу витрат за калькуляційними статтями та віднесення їх до об'єкту калькулювання, належать наступні: попередільний (попроцесний); позамовний; нормативний та інші

За оперативністю контролю виділяють методи обліку фактичних витрат та нормативних витрат. Класифікація методів за періодичністю калькулювання витрат передбачає позамовний та попроцесний методи. За повнотою включення витрат розрізняють методи повної та неповної собівартості [1].

Особливості попередільного методу обліку витрат у різних галузях пов'язані з технологією та організацією виробництва. Звідси, попередільний метод має два варіанти: однопередільний метод, при якому технологічний процес від першої операції до останньої становить єдине ціле; та багатопередільний метод, при якому технологічний процес поділяють на декілька технологічних фаз.

Особливість позамовного методу полягає у тому, що непрямі витрати щомісяця розподіляються між замовленнями, а фактична собівартість окремих замовлень визначається або після передачі на склад, або перед здаванням замовнику безпосередньо.

Для щоденного виявлення відхилень від діючих норм на виробництво з метою запобігання надмірних витрат застосовується нормативний метод обліку витрат.

Метод обліку фактичних витрат передбачає формування собівартості продукції на основі фактичних витрат без відображення в обліку даних про величину витрат за нормами.

Серед зарубіжних систем калькулювання в управлінському обліку поширені наступні: АВС-калькулювання; система «job-costing»; попроцесне калькулювання; система «Target Costing»; система «Kaizen Costing» та інші [2; 3].

До етапів розробки системи АВС-калькулювання відносять виявлення основних видів діяльності підприємства; розподіл витрат за центрами витрат для кожного виду діяльності; визначення фактору витрат; розподіл витрат за об'єктами витрат (видами продукції).

Система «job-costing» передбачає оцінку витрат на матеріали та віднесення накладних витрат в дебет рахунку конкретного виду робіт; віднесення адміністративних витрат, собівартості реалізації та витрат на збут в дебет рахунку конкретного виду робіт; порівняння узгодженої ціни продажу із загальною фактичною сумою витрат по даному виду робіт.

Система «таргет-костинг» полягає у зниженні собівартості продукції на всьому її виробничому циклі за рахунок застосування виробничих, інженерних, наукових досліджень і розробок.

Особливістю системи «Kaizen Costing» є досягнення цільової собівартості на етапі виробництва виробів за рахунок поступового зниження витрат.

Враховуючи переваги та недоліки методів обліку витрат та систем калькулювання, кожне підприємство самостійно обирає необхідний метод обліку, який найбільш достовірно відображає функціонування підприємства.

Список літератури: 1. Скрипник М.І. Методи обліку витрат і методи калькулювання: сутність і співвідношення понять / М.І. Скрипник // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2016. – №. 2 (14). **2.** Югас Е.Ф. Системний підхід до формування витрат підприємства і собівартості продукції / Е.Ф. Югас // Збірн. наук. праць Черкас. держ. технол. ун-ту. Сер.: Економічні науки. – 2011. – Вип. 29(1). – С. 184-189. **3.** Кондрич В.І. Проблематика обліку витрат та її представлення в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених / В.І. Кондрич // Сталий розвиток економіки. – 2014. – № 2. – С. 160-167.